

مقدمه‌ای بر مدیریت اجرایی انتخابات

مؤلف

امیر اسدی

کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری

انتشارات ارسطو
(چاپ و نشر ایران)

۱۳۹۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۲-۱۲۱-۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۵۷۹۵۸۹

عنوان و نام پدیدآور: مقدمه‌ای بر مدیریت اجرایی انتخابات / مولف امیر اسدی.

مشخصات نشر: مشهد: ارسطو، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: [۲۵۴] ص.: مصور (رنگی)، نمودار.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: انتخابات

Elections: موضوع

موضوع: انتخابات — ایران

Elections — Iran: موضوع

موضوع: مشارکت سیاسی

Political participation: موضوع

موضوع: مشارکت، سیاسی — ایران

Political participation — Iran: موضوع

رده بندی بریو: ۳۲۴

رده بندی کده: ۸۷۱.۹۰: الف/۱۰۰۱ JF

سرشناسه: اسدی میر، ۱۲۰۰ -

وضعیت فهرست نویسی: فیه

نام کتاب: مقدمه‌ای بر مدیریت اجرایی انتخابات

مولف: امیر اسدی

ناشر: ارسطو (با همکاری سامانه اطلاع رسانی و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

چاپ: مدیران

قیمت: ۲۱۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۲-۱۲۱-۱

تلفن های مرکز پخش: ۳۵۰۹۶۱۴۵ - ۳۵۰۹۶۱۴۶ - ۵۱ -

www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

چاپ و نشر ایران

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار	۷
مقدمه	۹
فصل ۱ مدیریت انتخابات	۳۱
فصل ۲ کمیسیون مدیریت انتخابات یا ENB	۶۳
فصل ۳ مدیریت حرفه ای انتخابات	۱۲۵
فصل ۴ نگهداری از اسناد انتخابات در عصر تکنولوژی	۱۴۰
فصل ۵ امنیت انتخابات	۱۴۵
فصل ۶ استفاده از تکنولوژی های جدید در مدیریت انتخابات ...	۱۸۸
منابع	۲۴۵

انتخابات پدیده‌ای اجتماعی و فرهنگی است که در نهایت برون داد سیاسی دارد. بی تردید آنچه از صندوق‌های رأی بیرون می‌آید برآیند عقل جمعی یک جامعه است و می‌تواند شاخص تحلیل‌های متعدد قرار گیرد.

مدیریت انتخابات با هدف ایجاد و حفظ محیط سالم برای فعالیت‌های مرتبط با انتخابات صورت می‌گیرد. مدیریت عادلانه و مؤثر فرایند انتخابات یک شرط ضروری برای انتخابات آزاد و عادلانه به شمار می‌رود. مهمترین امر در این مورد ساختار نهادهای مدیریت می‌باشد. مدیریت انتخابات یک دایره پیچیده که شامل صدها نوع وظایف، برنامه ریزی و نظارت پیچیده بر فعالیت‌ها می‌باشد. این یک فعالیت سیاسی است که باید فراتر از نزاع سیاسی و حساس به فرایندهای سیاسی باشد. همه مردم ممکن است چنین دریابند که مسئولین انتخابات تنها در یک روز از سال کار می‌کنند. برعکس، دفتر انتخابات با این حال یک کار تمام وقت با برخی از مسئولیت‌های خیلی پیچیده را دارد.

رعایت قانون توسط مدیران و دست‌اندرکاران انتخابات یک امر ضروری، اجتناب‌ناپذیر و مورد تأکید است تا جایی که حضرت آیت الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب در دیدار با دست‌اندرکاران برگزاری انتخابات در خصوص رعایت قانون در انتخابات می‌فرمایند: «بنده همیشه به دست‌اندرکاران ذیربط در قضیه انتخابات تأکیدم این است که من گویم پا را جای قرصی بگذارید؛ جای قرص نقطه قانونی است؛ قانون، مرز قانون را رعایت کنید».

این کتاب در ۶ فصل تنظیم شده است که در فصل ابتدایی کتاب به تعاریف و مفاهیم مدیریت انتخابات و اصول راهنمای کار مدیران انتخابات پرداخته شده است. در فصل دوم کتاب به بحث در خصوص کمیسیون مدیریت انتخابات و تعاریف و ویژگی‌های کمیسیون مدیریت انتخابات و نقش آن در مدیریت روند انتخابات پرداخته شده است. فصل سوم کتاب به بررسی اصول و تکنیک‌های مدیریت حرفه‌ای انتخابات و ویژگی‌های یک مدیر حرفه

ای انتخابات می پردازد. در فصل چهارم نگهداری اسناد انتخابات در عصر تکنولوژی را مورد بحث و بررسی قرار می دهد. در فصل پنجم امنیت انتخابات و سیاست ها و روشهای مدیریتی در تأمین امنیت انتخابات را مورد بحث و بررسی قرار می دهد و در نهایت در فصل ششم کتاب تکنولوژی های جدید و قابل استفاده در روند انتخابات را بررسی می کند.

هدف از تدوین کتاب حاضر بیشتر معرفی اصول مقدماتی مدیریت انتخابات است و به هیچ وجه ادعای این وجود ندارد که کلیه نکات مربوط به مدیریت انتخابات در این کتاب ذکر شده است. امید است کتاب حاضر مورد توجه تمامی کسانی که به نوعی با مقوله انتخابات سروکار دارند همچون مدیران سیاسی، کارشناسان انتخابات، دست اندرکاران انتخابات، دانشجویان و ... قرار گیرد.

زمانی که برای نگارش کتاب صرف نمودم متعلق به همسر مهربانم بوده است این کتاب را به همسرم تقدیم می کنم. اش که قدردان ذره ای از بیکران فداکاریش باشم و همچنین تقدیم به پدر بزرگوار و مادر مهربانم آن ده فرشته ای که از خواسته هایشان گذشتند، سختی ها را به جان خریدند و خود را سپردن به شایستگی و ناملایمات کردند تا من به جایگاهی که اکنون ایستاده ام برسم.

در پایان به رسم ادب و قدردانی، از حامی همکارانم در مجموعه فرمانداری شهرستان ریز و در رأس از فرماندار محترم جناب آقای محمد رضا امیری که همیشه در زمینه امور پژوهشی مشوق بنده بوده اند کمال تقدیر و تشکر را دارم و همچنین از انتشارات ارسطو و مدیر دلسوز و فعال آن جناب آقای حسین قنبری که با دیدن نو و علاقه مندی خاص به چاپ این کتاب اقدام نموده اند تشکر و قدردانی می نمایم.

بدیهی است هر اثری که توسط انسان خلق می شود، عاری از انا و محدودیت نیست و اینجانب خود را از این امر مستثنی نمی دانم. از کلیه خوانندگان محترم تقاضا دارم بر مؤلف منت گذاشته و هر گونه نظر، پیشنهاد و اصلاحاتی که ضروری به نظر می رسد را به نحو مقتضی به اینجانب منعکس فرمایند.

امیر اسدی

کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری از دانشگاه فردوسی مشهد

پست الکترونیک: Amir.asadi65t@yahoo.com

انتخابات یک مجموعه پیچیده از فعالیت‌ها با متغیرهای مختلف است که بر روی یکدیگر تأثیر می‌گذارد. انتخابات یک عمل رسمی از تصمیم جمعی می‌باشد. انتخابات شامل مشارکت مردم در عمل انتخاب رهبران خود و مشارکت خودشان در حکومت می‌باشد. انتخابات لزوماً درباره فعالیت‌های روز انتخابات نیست؛ با وجود اینکه آن یک جزء مهم را شکل می‌دهد. این شامل فواید نهایی قبل، حین و بعد از انتخابات می‌باشد و همچنین شامل قانون و چارچوب قانون‌های انتخابات، نام از احزاب سیاسی، کمپین احزاب، فعالیت رسانه‌های الکترونیکی و چاپی از نظر رسمی و مواردی از این قبیل می‌باشد (Okoye, 2013: 3).

انتخابات پدیده‌ای اجتماعی و فرهنگی است که در نهایت برون داد سیاسی دارد. بی‌تردید آنچه از صندوق‌های رأی بیرون می‌آید برآمد عقل جمعی یک جامعه است و می‌تواند شاخص تحلیل‌های متعدد قرار گیرد (داراب، ۱۳۸۸: ۱۰). به عبارت دیگر در حالی که انتخابات نوعی سنجش در سطح نمایان جامعه است. برآمدگرایی‌های نهفته در عمق جامعه نیز محسوب می‌شود (غفاری و زرین کاویانی، ۱۳۹۰: ۸۹).

انتخابات‌ها رویدادهای ملی و محلی می‌باشند که به یک تلاش متکثر نیاز دارند تا قادر به دست یافتن به هر گوشه و کناری از کشور باشند. انتخابات‌ها رویدادهایی با فشار بالا هستند. هنگامی که تاریخ یک انتخابات تعیین شده است اجرای انتخابات چیزی جز روبه‌رو شدن با یک سری مهلت‌ها و ضرب‌الاجل‌ها نیست. انتخابات‌ها وقایعی با مخاطرات زیاد هستند. اعتبار انتخابات با ثبات ملی گره خورده است. انتخابات‌ها وقایعی هستند که به بودجه بالا نیاز دارند. اجرای انتخابات بودجه زیادی را نیاز دارد که با سرعت و با یک شیوه غیر متمرکز هزینه می‌شود. انتخابات‌ها وقایع دوره‌ای هستند. مدیریت انتخابات نسبت

به دیگر عملکردهای دولت بسیار تمایل به عمومی بودن دارد و بسیاری از شهروندانی که به سن رأی‌گیری رسیده‌اند آن را لمس کرده‌اند. همچنین نیاز است که در اداره انتخابات، تعامل به صورت روزانه، مولد، بر اساس گروه‌بندی‌های درون جامعه به خصوص با احزاب سیاسی و دیگر سازمانهای غیر دولتی باشد. مدیریت انتخابات تخصصی می‌باشد و نیاز به بسیج دهها هزار نفر از مردم در یک جدول زمانی دقیق و بی نقص می‌باشد. همچنین نیاز به حرکت هزاران نفر در اشکال متعدد و تأمین تدارکات و تجهیزات برای هزاران نفر از مکانهای مختلف می‌باشد. تعیین حدود مرزی و ثبت نام رأی دهندگان اغلب از وظایف اضافی مدیریت انتخابات که کاری تخصصی و فنی است می‌باشد (Klein 1995:95).

خلاصه‌ای از وظایف کلیدی یا فعالیت‌هایی که برای انجام یک انتخابات ضروری است شامل موارد زیر می‌باشد:

- ۱- تعیین اینکه آیا یک کاردار با انتخاب کننده واجد شرایط رقابت یا رأی دادن است
- ۲- مشخص کردن مرزهای انتخاباتی، حوزه‌ها ۳- ثبت نام رأی دهندگان ۴- ثبت نام احزاب سیاسی ۵- ثبت نام کاندیداها ۶- آماده‌سازی انتخابات ۷- استخدام و آموزش پرسنل انتخابات ۸- اعتبار بخشی ملی و بین المللی به انتخابات ۹- مدیریت انتخابات ۱۰- شمارش آراء ۱۱- اعلام نتایج و برندگان ۱۲- حل منازعات انتخاباتی ۱۳- هر نوع فعالیت دیگر بعد از انتخابات همچون ارزیابی و نوشتن گزارشات و رسیدگی به شکایات (Conteh, 2013: 12)

رفتار انتخاباتی

رفتار انتخاباتی عبارت است از رفتارهایی که یک فرد در جریان یک انتخابات از خود بروز می‌دهد و در نتیجه انتخابات مؤثر است (بایی لاشکی و پیشگاهی فرد، ۱۳۸۸: ۹۴). انتخابات و رأی دادن شکلی از رفتار سیاسی است. رفتار سیاسی به هر شکل مشارکت فردی یا جمعی در جریان سیاسی یا هر فعالیتی که پیامدهای سیاسی در خصوص حکومت و سیاست گذاری دارد اطلاق می‌شود (Marshall, 1998: 501). در جریان انتخابات، گروههای اجتماعی متعدد توان خود را برای جلب مشارکت و تحاصیب جایگاههای سیاسی به نمایش می‌گذارند. جدی تلقی کردن انتخابات و مشارکت در آن نشانه آن است که نیروهای اجتماعی راهبرد شرکت در

ساخت قدرت را به جای مقابله، اعمال نفوذ و انفعال سیاسی برگزیده‌اند (بشیریه، ۱۳۷۶: ۱۳). رفتار موفق انتخاباتی به طور عمده به کیفیت قانون انتخابات وابسته می‌باشد. یک نهاد مستقل و بی‌طرف که مسئول اجرای انتخابات است یک وسیله مهم برای حصول اطمینان از یکپارچگی روند انتخابات می‌باشد. یک کمیته مدیریت موفق انتخابات مسئول اجرای بسیاری از فرایندهای انتخابات است که می‌تواند رأی دهندگان را قادر به مشارکت و حفاظت از روند دموکراتیک سازد (EAC, 2010: 10).

سیستم انتخاباتی

انتخابات نوعی رقابت برای بالاترین موقعیت‌ها در سیاست‌های ملی است و نظام انتخاباتی مجموعه‌ای از قوانین از پیش تعیین شده برای انجام انتخابات و تعیین نتایج آن می‌باشد. بنابر این تعریف؛ سیستم انتخاباتی قابلیت تشخیص رفتار واقعی انتخاباتی، همچنین شرایط گسترده‌تر محیط یک رقابت انتخاباتی به اوضاع آزادی‌های مدنی، محدودیت مخالفان و دسترسی به رسانه‌های جمعی می‌باشد (Hong Hai, 1999: 101).

سیستم انتخاباتی مهم می‌باشد. زیرا اعمال یک تأثیر عمده بری و مستقل در نتایج انتخابات است. از این رو یک تعادل در میان رقابت کننده‌گان در برابر نمایندگی و قدرت در نظام سیاسی می‌باشد. در صورت عدم وجود این تعادل، منجر به زدن به ساختار سیاسی رسمی که نظام انتخاباتی بخشی از آن می‌باشد می‌شود. این رقابت برای قدرت به ناچار بیانی از یک شکاف برجسته در جامعه است (Hong Hai, 1999: 101).

سیستم‌های انتخابات پیش نیاز اولیه برای انتخاب و حکومت داری نمایندگان که پایه اساسی برای دموکراسی است می‌باشد. این سیستم‌ها باید فرصت را برای همه از جمله محروم‌ترین افراد برای مشارکت سیاسی و عملی در حکومت فراهم کند. مدیریت مؤثر سیستم‌های انتخاباتی به نهادهایی که فراگیر، پایدار، عادل و مستقل هستند و همچنین به نهادهای مدیریت انتخاباتی خاص که مشروعیت خود را برای اعمال قوانین و اطمینان از عدالت با همکاری احزاب سیاسی و شهروندان به دست می‌آورند نیازمند می‌باشد (Pintor, 2000: 3).

تشکیلات انتخاباتی

تشکیلات انتخاباتی نهاد یا سازمانی است که مسئول برنامه ریزی، هماهنگی و اجرای فعالیتهای آماده سازی برای فرایندهای انتخابات می‌باشد. فعالیت‌های اصلی آن شامل دریافت و توزیع اقلام رأی‌گیری، ملزومات و تجهیزات، قرارداد و آموزش پرسنل پشتیبانی، هماهنگی و آموزش دیگر نهادهای انتخاباتی موقت با توجه به قانون تعیین و ایجاد مراکز رأی‌گیری می‌باشد (Okoye, 2013: 16).

دموکراسی و مکانیزم انتخابات

دموکراسی در اصل عبارت است از مدیریت علمی جامعه از راه واقعیت یافتن حاکمیت مطلق قانون. دموکراسی مدیریت قانونمند جامعه سیاسی است که از راه مکانیزم انتقال اراده ملت به حکومت برای اداره سرزمین به اجرا در می‌آید. اصل جدایی ناپذیر مثلث ملت، حکومت و سرزمین ناشی از رابطه‌ی عمودی و افقی است که اراده ملت را به حکومت برای اداره سرزمین منتقل می‌سازد. این رابطه در همان حال جدایی ناپذیری سه عنصر ملت، حکومت و سرزمین را واقعیت می‌بخشد و آن را مستحکم می‌سازد. در راستای این پویایی سیاسی است که ملت اراده خود را برای اداره سرزمین، از راه مکانیزم انتخابات به حکومت منتقل می‌سازد و این، مکانیزم حکومت مردم‌سالارانه را واقعیت می‌بخشد. به گفته دیگر دموکراسی و انتخابات اراده ملت را پویا ساخته و رأی، علم و آختن اداره علمی و قانونمند سرزمین را به صورت بهترین وسیله و ابزار کار در می‌آورد. به پویایی دائمی این مکانیزم و نیز پویایی دائمی اصل جدایی ناپذیری ملت، حکومت و سرزمین است که می‌توان گفت تعطیل یا تحریم مکانیزم انتخابات، مردم‌سالاری را از کار خواهد انداخت و چنین اقدامی با منافع ملی یک ملت در تضاد خواهد بود. (مجتهد زاده، ۱۳۸۷: ۸۴).

تبیین تئوری انتخابات با دو شیوه دموکراسی مستقیم و غیر مستقیم ارتباط می‌یابد. دموکراسی مشارکتی یا مستقیم شکلی از حکومت است که بر اساس آن مشارکت مستقیم و کلی مردم در وضع قوانین است و این نظام حکومتی از یونان باستان و شهرهای آتن در پنج قرن قبل از میلاد سرچشمه می‌گیرد و دموکراسی نمایندگی یا غیر مستقیم شکلی

از دولت است که در آن حقوق اکثریت و تصمیمات اجرایی به وسیله شمار اندکی از اشخاصی که به وسیله مردم به عنوان نماینده شان انتخاب شده‌اند اعمال می‌گردد (Davaranpanah, 2006: 52). در دموکراسی‌ها اقتدار دولت‌ها از اراده مردم سرمنشأ می‌گیرد و این اراده مردم است که به طور مستقیم در جریان انتخابات تأثیر گذار است. انتخابات آزاد و عادلانه برای یک دموکراسی سالم ضروری است (IFES, 2015: 17).

در انتخابات، نظریه حکومت به طور کلی گرایش به دموکراسی جهانی به هنگام سقوط رژیم‌های اقتدارگرا در دهه ۱۹۷۰ شروع می‌گردد که از جمله آنها می‌توان به سقوط حزب سیاسی فاشیست پر تغال در ۱۹۷۰، مرگ فرانسیسکو فرانکو در اسپانیا در ۱۹۷۵، فرار فوجی موری از ژاپن در ۲۰۰۰ سقوط رژیم‌های نظامی اکوادور در ۱۹۷۹، بولیوی در ۱۹۸۲، برزیل در ۱۹۸۵ و روی کار آمدن رژیم‌های دموکراتیک بر اساس انتخابات آزاد در آنها اشاره کرد. تحولات خاورمیانه عربی از ۲۰۰۰ به بعد نیز حاکی از گسترش فرایند انتخابات و حرکت به سمت توسعه سیاسی است. این نکته، اهمیت است که انتخابات اگر چه یکی از شاخص‌های توسعه سیاسی است اما مؤلفه‌ای به شمار نمی‌رود و دلیل آن را می‌توان در برگزاری انتخابات تک حزبی، نیمه رقابتی و کنترل شده و کانالیزه کردن توده در جهت حمایت از یک کاندیدای خاص در رژیم‌های توتالیترا و یا اروپای شرقی، کشورهای جهان سوم و شوروی سابق جستجو کرد (حجاریان، ۱۳۷۹: ۱۵۳).

مشارکت سیاسی

در نظام‌های دموکراتیک مردم به صورتهای مستقیم و غیر مستقیم در تصمیمات حکومتی و تصویب قوانین دخالت دارند و بر سرنوشت خود و اقداماتی که باید در جامعه صورت بگیرد تأثیر گذارند، برای این منظور در اغلب کشورهای جهان مجلس قانونگذاری تأسیس شده که افراد منتخب به نمایندگی در آنجا حضور می‌یابند تا با تصویب قوانین اهداف جامعه را پیش ببرند (پیشگاهی فرد، ۱۳۸۷: ۱۱۱). شرکت در فرایندهای سیاسی که به گزینش رهبران سیاسی می‌انجامد و سیاست عمومی را تعیین می‌کند یا بر آن اثر می‌گذارد، مشارکت سیاسی نامیده می‌شود (ابراکرامی و دیگران، ۱۳۷۶: ۲۸۶).

مشارکت سیاسی، کانون محوری مقوله انتخابات به شمار می‌رود. مفهوم مشارکت سیاسی، درگیری فرد در سطوح مختلف فعالیت در نظام سیاسی از عدم درگیری تا داشتن مقام سیاسی است. زیرا چنین می‌انگاریم که مشارکت، دگرگونی در ساخت قدرت سیاسی و عقلانی کردن شیوه زندگی مردم را به دنبال دارد. رأی دهی، کمترین شکل مشارکت سیاسی می‌باشد، چون نیازمند کمترین تعهد است و همین که رأی به صندوق انداخته شده چه بسا پایان می‌یابد. داده‌های بسیاری وجود دارد که مشارکت سیاسی در همه سطوح بر اساس پایگاه اجتماعی، اقتصادی، تحصیلات، سن، شغل، جنسیت، مذهب، قومیت، ناحیه، محل سکونت، شخصیت و محیط سیاسی یا سرزمین‌هایی که در آن مشارکت صورت می‌گیرد، ناهمگون است. از دیگر عوامل، متنگی آماری بالایی میان میزان مشارکت سیاسی و میزان آنچه که به اثر بخشی سیاسی معروف است وجود دارد؛ یعنی اثر بخشی سیاسی فرد و این احساس که می‌توان در سیاست‌ها خلل‌ها تأثیر گذاشت (کاویانی راد و ویسی، ۱۳۸۷: ۴).

احزاب سیاسی

حزب، در ادبیات سیاسی- اجتماعی، مجموعه‌ای افراد سازمان یافته، که از عقیده، مرام و برنامه مشترک برخوردارند و در جهت تحقق این ایده مشترک کوشش جمعی را ابراز و اعمال می‌نمایند، اطلاق می‌گردد. ماکس وبر^۱ حزب را به مثابه یک شرکت بازرگانی تعریف می‌نماید. به اعتقاد ایشان حزب عبارت است از شرکتی که در آن از اجتماع داوطلبانه افراد که می‌کوشند رهبران خود را به قدرت برسانند و از این طریق ممکن است به امتیازات مادی و معنوی نایل گردند (ایوبی، ۱۳۷۹: ۱۶۰).

دانیل کاکسی^۲ فرانسوی نیز تعریف مشابهی دارد و می‌نویسد: حزب عبارت از گروه سازماندهی شده افراد حرفه‌ای که اعضایش برای دستیابی به قدرت و نمایندگی‌های سیاسی در نبرد می‌باشند (علی بابایی، ۱۳۸۳: ۲۵۳).

1. Max Weber

2. Daniel Cacsy

دو تعریف فوق نمی‌تواند ناظر به همه وجوه حزب باشد. حداقل تعریف که بتواند همه وجوه و شئون یک حزب را پوشش بدهد، باید سه فاکتور اصلی ساختار، کار ویژه و اهداف را در بر گیرد:

۱- حزب باید دارای ساختار مهندسی منظم و بسا دوام، دارای نمایندگی، شعبات و تشکیلات باشد (ساختار).

۲- بتواند زمینه‌های بسیج و مشارکت افراد را برای دستیابی به موقعیت‌های سیاسی، اجتماعی فراهم آورد (کار ویژه).

۳- دارای اهداف، برنامه‌ها و طرح‌های سازمان یافته باشد (اهداف) (عالم، ۱۳۷۳: ۳۴۳).

ژوزف شومپتر^۱ می‌گوید: نخستین و مهمترین هدف هر حزب سیاسی چیره شده بر حزبهای دیگر است، تا به قدرت دست یابد یا در قدرت بماند "همین هدف دست یافتن به قدرت سیاسی، حزبهای سیاسی را از گروههای دیگر در نظام سیاسی مشخص و متمایز می‌کند (همان).

موریس دوورژه^۲ در تعریفی از یک حزب که پشت ناظر بر کارکرد یک گروه سیاسی است، گفته است: حزب سیاسی، چرخ دنده ماشین دموکراسی است (همان).

موریس دوورژه در کتاب اصول علم سیاست احزاب سیاسی را گروههای بنیان یافته، منظم و مرتبی می‌داند که برای مبارزه در راه قدرت ساخته شده‌اند و منافع و اهدافی نیروهای اجتماعی گوناگونی را (طبقات، واحدهای محلی، دسته‌های نژادی، جمع‌آوری دارای منافع خاص) بیان می‌کنند (همان).

در بخش دیگری از این کتاب نیز موریس دوورژه می‌نویسد احزاب سازمانهایی هستند که فقط برای فعالیت و اقدام سیاسی به وجود آمده‌اند. این نویسنده همچنین در کتاب احزاب سیاسی نیز تعریف دیگری از حزب سیاسی ارائه می‌کند: یک حزب، یک گروه اجتماعی

1. Joseph Alois Schumpeter

2. Maurice Duverger

نظیر شهر و دهکده نیست بلکه مجموعه‌ای از گروه‌ها و جمعی از گروه‌های اجتماعی پراکنده در اطراف مملکت است (قسمت‌ها، کمیته‌ها، انجمن‌ها و غیره) که به وسیله سازمان‌های هماهنگ کننده بهم پیوسته‌اند (همان).

یک حزب در مفهوم عام، گردهمایی مردمی است که درباره برخی از مسائل نظرات مشترک دارند و می‌خواهند برای دست یافتن به هدف‌های مشترک با هم کار کنند. ادموند بورک^۱، حزب سیاسی را چنین تعریف کرده است: هیئتی از مردم است که به خاطر پیشبرد منافع ملی با کوشش مشترک بر اساس برخی اصول سیاسی مورد توافق متحد شده‌اند (همان). به عقیده گت^۲، حزب سیاسی مرکب از گروهی از شهروندان کم و بیش سازمان یافته است که به عنوان یک واحد سیاسی عمل می‌کنند و با استفاده از حق رأی خود می‌خواهند بر حکومت تسلط پیدا کنند. سیاست‌های عمومی خود را عملی سازند (همان، ۳۴۴).

به گمان جیل کریست^۳، حزب سیاسی گروه سازمان یافته شهروندانی است که دارای نظرات سیاسی مشترکند و با عمل به مثابه یک واحد سیاسی می‌کوشند که بر حکومت تسلط یابند (همان).

هدف اصلی یک حزب این است که عقاید و سیاست‌های خود را در سطح سیاسی رواج دهد. از نظر لیکاک^۴، حزب سیاسی، گروه کم و بیش سازمان یافته شهروندانی است که به عنوان یک واحد سیاسی با هم عمل کنند، در مسائل عمومی عقاید مشترکی دارند و با استفاده از اختیار دادن رأی در راستای هدفی مشترک می‌کوشند بر حکومت تسلط یابند. مک آیور^۴ حزب سیاسی را گردهمایی سازمان یافته برای حمایت از برخی اصول یا سیاست‌ها که از راه‌های قانونی می‌کوشند حکومت را به دست گیرند، تعریف کرد (عالم، ۱۳۷۳: ۳۴۴).

-
1. Edmund Burke
 2. Gettell
 3. Gill crist
 4. Mak Auor